

CAHİT ZARİFOĞLU'NUN ŞEHZADE MASALLARI SERİSİ TAMAMLANIYOR MU?

ARE CAHİT ZARİFOĞLU'S ŞEHZADE TALES COMPLETE?

Cennet ESEN

Sorumlu Yazar/Corresponding
Author:

Öğr. Gör. Dr., Balıkesir Üniversitesi,
TÖMER, Balıkesir, Türkiye.

ORCID: 0009-0007-5042-6367

E-mail: cennetce35@hotmail.com

Geliş Tarihi/Submitted: 20.04.2024

Kabul Tarihi/Accepted: 13.10.2024

Kaynak Gösterim / Citation:
Cennet, Esen (2024). "Cahit
Zarifoğlu'nun Şehzade Masalları
Serisi Tamamlanıyor Mu?", Yeni
Türk Edebiyatı Araştırmaları,
16/32, 085-102.

<http://dx.doi.org/10.26517/ytea.566>

Öz

Modern Türk şiirinin önemli isimlerinden Cahit Zarifoğlu'nun adından bahsettirdiği bir diğer alan çocuk edebiyatıdır. Şairliğiyle ön plana çıkan Zarifoğlu, çocuklar için şiirler, radyo oyunları, masallar ve hikâyeler yazmıştır. Şairliği gibi çocuk edebiyatı yazarlığında da geleneğin dışındaki tarzıyla dikkat çekmiştir. Çocuklar için yazdığı anlatıları, çocuk okurlara ve yetişkin okurlara hitap edecek özellikler taşımaktadır. Çocuk hikâyeleri ve masallarının birçoğu fantastik kurgu ve fabl türünün özelliklerini içerisinde barındırmaktadır. Cahit Zarifoğlu'nun çocuk edebiyatı anlatıları yazıldığı dönem dergilerde yayınlanmış daha sonra müstakil birer çocuk kitabı olarak basılmıştır. *Mavera* dergisinde yayınlanan *Küçük Şehzade* masalları bölümler halinde yayınlanmıştır. 1987 yılında ise *Küçük Şehzade* adıyla kitaplaştırılmıştır. Eserin içerisinde *Küçük Şehzade* etrafında gelişen *Şehzade Yazı Yazıyor*, *Nöbetçi* ve *Kırk Kapılı Bin Hazine* isimli anlatılar bulunmaktadır. Yaptığımız incelemeler sonucunda kitabın içerisinde yer almayan, dergi sayfaları arasında kalmış, *Küçük Şehzade* serisine ait olan üç metne daha tesadüf edilmiştir. Makalede Cahit Zarifoğlu'nun çocuk yazarlığına değinilecek olup, *Küçük Şehzade* eserinde yer alan *Şehzade Yazı Yazıyor*, *Nöbetçi*, *Kırk Kapılı Bin Hazine* ve eserde yer almayan *Kamış Kalem*, *İki Kız Kardeşin Ricası*, *Küçük Şehzade* anlatıları genel bir bakışla ele alınacaktır. Böylelikle ilk defa *Mavera*'da yayınlanan bu anlatılar *Küçük Şehzade* serisinde eksik kalan parçaların oluşturduğu boşluğu tamamlayacak ve edebiyat tarihine katkı sağlamış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Cahit Zarifoğlu, çocuk edebiyatı, masal, *Küçük Şehzade*, *Mavera*.

Abstract

Another field in which Cahit Zarifoğlu, one of the important names of modern Turkish poetry, has made a name for himself is children's literature. Zarifoğlu, who came to the forefront with his poetry, wrote poems, radio plays, fairy tales and stories for children. Like his poetry, he drew attention with his non-traditional style in writing children's literature. The narratives he wrote for children have features that will appeal to both child readers and adult readers. Many of his children's stories and fairy tales contain the characteristics of fantastic fiction and fable genre. Cahit Zarifoğlu's children's literature narratives were published in magazines at the time they were written and later published as stand-alone children's books. The series of *Küçük Şehzade* tales published in *Mavera* magazine were published in sections. In 1987, it was published as a book under the title of *Küçük Şehzade*. In the work, there are narratives titled *Şehzade Yazı Yazıyor*, *Sentry and Forty Doors* *Thousand Treasures*, which develop around *Küçük Şehzade*. As a result of our examinations, we came across three more texts belonging to the *Küçük Şehzade* series, which were not included in the book and remained between the pages of the magazine. In the article, Cahit Zarifoğlu's children's writing will be mentioned, and the narratives of *Şehzade Yazı Yazıyor*, *Nöbetçi*, *Kırk Kapılı Bin Hazine*, which are included in *Küçük Şehzade*, and the narratives of *Kamış Kalem*, *İki Kız Kardeşin Ricası*, *Küçük Şehzade*, which are not included in the work, will be discussed with an overview. In this way, these narratives published for the first time in *Mavera* will complete the gap created by the missing pieces in the *Küçük Şehzade* series and contribute to the history of literature.

Keywords: Cahit Zarifoğlu, Children's Literature, fairy tale, *Küçük Şehzade*, *Mavera*.

Extended Summary

Cahit Zarifoğlu packed various experiences and works into his 47-year life, which can be characterized as short. Cahit Zarifoğlu, who made a name for himself in modern Turkish poetry with his unconventional style and images, has gained a special place in our literature after the "Second New" poetry. The artist, who is among the 1960 Generation, is famous for his poetry in Turkish literature and has also produced works in many literary genres. Cahit Zarifoğlu, who published articles in various literary genres in *Mavera*, *Diriliş* and *Büyük Doğu*, *Yedi İklim* magazines, also wrote works in the field of children's literature. Children's literature was the second field in which Zarifoğlu was successful after poetry. Cahit Zarifoğlu decided to write for children at a time when children's literature was not given much importance and was considered simple. He wrote fairy tales, stories, radio plays and poems for children in the field of children's literature, which he started with the help of his friend. As he wrote for children, his interest in this field increased and he discovered the importance of children's literature in the upbringing of children. Over time, writing for children became a sense of duty for Cahit Zarifoğlu and a new field that he enjoyed writing in.

The main vein of poetry, which nourished his works in other literary genres besides poetry, also nourished his children's literature. Thanks to the poetic style Zarifoğlu used in his children's narratives, his works were able to appeal to adults as well. Messages on issues such as the problems of the modern world, superpowers and imperialism attracted the attention of adult readers. The child reader, on the other hand, can read the narratives with pleasure and excitement due to the immersiveness of the subject, the use of simple language and the fact that he does not encounter one-to-one advice in the works. Since Zarifoğlu uses short dialogues in his tales, his style is fluent and understandable. Many of his children's narratives contain the characteristics of fantasy fiction and fables. The fact that he supports his narratives with allegory makes the works interesting for children. It is possible to say that Zarifoğlu's works for children are designed based on the current issues of the society in which he lives. *Afghanistan* poems he wrote for children, *Ağaçokul*, *Katıraslan* and *Motorlukuş* are children's books that contain social criticism. In addition, *Ağaçkakanlar*, *Yürekdede ile Padişah*, *Serçekuş*, *Kuşların Dili* and *Küçük Şehzade* include individual topics such as making sense of the emotions experienced by the individual, searching for a meaning to his existence, and questioning fate. *Radyo Oyunları* and the children's poetry book *Gülcük* are the most appropriate works in terms of language and themes in terms of being suitable for children compared to his other works.

Cahit Zarifoğlu's children's literature narratives were published in magazines at the time they were written and later published as stand-alone children's

books. Şehzade tales published in Maveria magazine in 1984 were delivered to the reader in sections. In chronological order in Maveria magazine, Şehzade, Nöbetçi, Kamış Kalem, Kırk Kapılı Bin Hazine, İki Kız Kardeşin Ricası and Küçük Şehzade fairy tales were published, and in 1987 they were published as a book under the title Küçük Şehzade.

As a result of our investigations, three more texts belonging to the Şehzade series, which were not included in Küçük Şehzade, were found among the pages of magazines. In Küçük Şehzade, which was first published by Akabe Publications, the entire series is not found. The narratives of Kamış Kalem, İki Kız Kardeşin Ricası and Küçük Şehzade are not included in the 1987 and the present editions of the work. There are three texts in the work, Şehzade Yazı Yazıyor, Nöbetçi and Kırk Kapılı Bin Hazine, which develop around Küçük Şehzade. Şehzade, the first tale of the series, was reshaped in the book version with the title Şehzade Yazı Yazıyor based on the content and continued to be published in this form.

In this study, Cahit Zarifoğlu's children's writing will be mentioned and his work Küçük Şehzade and the narratives that are not included in the work will be analyzed. It is thought that these narratives will complete the gap created by the missing pieces in the Şehzade series.

In Maveria magazine, except for Şehzade and Kamış Kalem, the other narratives of the series are given under the subtitle of fairy tales. There is no title indicating the genres of Şehzade and Kamış Kalem texts. At the beginning of the Şehzade narrative, it is possible to come across the introduction formel found in traditional fairy tales, and in the Kamış Kalem narrative, it is possible to come across transition formels in the middle of the tales in order to attract the attention of the reader in the narrative. Although the Şehzade series contains traditional fairy tale features, it is observed that the narratives have modern fairy tale features when the content and structure features are taken into consideration.

Şehzade, the first of the Küçük Şehzade tales, is built around the theme of patience of the fairy tale hero for a purpose, which is the most common theme of Turkish fairy tales. In fairy tales, the auxiliary hero, who guides the hero with his extraordinary features, is presented to the reader through the sentry, a realistic character from life in this fairy tale. The sentry prevented the bad events that would be caused by the Küçük Şehzade's ambition and arrogance. The Şehzade, who took calligraphy lessons, was stubborn, ambitious and sometimes arrogant, learned from his mistake, accepted his flaw and learned the right way. The tale titled Nöbetçi is the second tale in the series. Şehzade's rebellious, curious, impetuous and sometimes spoiled behavior did not prevent him from questioning what was going on in the palace and perceiving it in time. Thanks to his quick wit, he learned a lesson in every tale. The third tale in the

series is The Kamış Kalem, a simple, short and comprehensible narrative that is not included in the bookized version of the tales. The tale is shaped around the themes of diligence, knowledge and the desire to learn. In the fourth tale, Kırk Kapılı Bin Hazine, it is emphasized that rulers should be just, benevolent and far from arrogance towards their people. In the tale of İki Kız Kardeşin Ricası, which appears as the fifth narrative in Maveria magazine, attention is drawn to the importance given to science in the light of Şehzade. The Şehzade, who was far from humility in the first tale, gradually matured thanks to the scientific education he received, managed to use his curiosity in a positive way, and started to grow up to be a compassionate ruler. In the last tale of the series, The Küçük Şehzade, the Şehzade, who is equipped with scientific education, has matured enough to try to solve and make sense of the mystery of wanting. In every tale, except for Kamış Kalem, Şehzade, who is driven by the desire to go to his father's room, does not achieve this desire in any of the tales, but each time he leaves the door of the room with an exemplary lesson from the guard.

When Zarifoğlu's series of Şehzade tales are analyzed as a whole with the tales left between the pages of the magazine, it will be observed that the individual and social development of a young child is addressed. In the tales, positive teachings such as humility, patience, morality, justice, and learning knowledge, which are tried to be given under character education, are emphasized. In addition, the negative sides of being hasty, arrogant, stubborn, angry, lazy, selfish, impatient and rude are also shown to children in Şehzade tales. The teaching desired to be gained in the fairy tales was conveyed not in the form of advice, but by making them think while entertaining them. Şehzade is fictionalized as a child who questions and learns knowledge in all of the tales. Thanks to his quick wit and the stories told by the guard Abdullah, the Şehzade tried to see the wisdom hidden behind every event and took various lessons. When Cahit Zarifoğlu's Şehzade tales are analyzed together with the fragments left between the pages of Maveria magazine, it is revealed that they are a whole, consist of six tales and continue in series. The narratives, which are modern fairy tales, are designed to attract children's attention in terms of content and style.

Giriş: Sihirli Bir Dünyaya Aralanan Kapı: Cahit Zarifoğlu ve Çocuklar İçin Yazmak

Edebî türlerin birçoğunda çeşitli eserler ortaya koyan Cahit Zarifoğlu'na göre çocuklar için yazmakta, katışksız bir mutluluk bulunmaktadır. Bu mutluluğun yanında ise bir sorumluluğ'a evet demenin kahramanlığı, bir görevi yerine getirmenin tatmini vardır. Daha ilk eserlerinde karşımıza çıkmaya başlayan çocuk imgesi, yazarın çocuklara ve çocukluğ'a verdiği değeri ortaya koyar niteliktedir. İsminde çocuk kelimesi geçen, aynı zamanda Zarifoğlu'nun ilk şiir

kitabı olan "İşaret Çocukları"nda ve diğer şiir kitaplarında çocuk kelimesinin anne-baba kelimesinin toplamından daha fazla kullanılması (Daşçioğlu 134) yazarın çocuklara olan ilgisini göstermektedir.

Zarifoğlu, aşk şiirleri yazarken yüreğinde nasıl bir heyecan duyuyorsa çocuklar için yazarken de aynı hissiyatı duymuş, onlardan ilham almıştır (Zarifoğlu, Konuşmalar 93). Çocukluğundan beri çocuklara büyük adamlar gibi davranmaktan keyif alan Zarifoğlu, çocuklarda büyük ruhu olduğunu hissedercesine onlarla ilgilenmiş, her fırsatta onlara masallar uydurmuş ve kendini dinletmeyi başarmıştır (57). Çocuklar için yazma fikri aklında henüz yokken bile çocuklara masallar anlattığını şu sözlerle ifade etmiştir.

Çocukluğumdan beri çocuklarla iyi anlaşıyorum. Selam verir, onlara büyük adamlara olduğu gibi, hâl hatır sorarım. Ve her fırsatta masal anlatırım onlara. Fakat bir şey daha itiraf edeyim, büyük insanlara da çok masal anlattım. Hadi bir masal kuralım diye başladığım çok oldu (57).

Zarifoğlu çocuklara yaptığı masal anlatıcılığını yetişkinlere de yaptığını, onlara birçok kez masallar uydurduğunu dile getirmiştir (57). Rasim Özdenören bunu destekler nitelikte bir röportajında Zarifoğlu'nun iki-üç yaşındaki çocuklara anlattığı masalları kendisinin de zevkle dinlediğini ifade etmiştir (160).

Cahit Zarifoğlu, çocukların dünyada meydana gelen gelişmelere kayıtsız kalamayacağını, yaşanan gelişmelerden ruhlarının etkilenebileceğini kavramış bir sanatçıdır. Çocuklar için yazmanın küçümsenmeyecek bir iş olduğunu, ciddi bir çalışma ve hassasiyet gerektirdiğinin farkındadır (103). Bu sebeple yazar, çocuk edebiyatı ürünlerinde, çocukları hem bireysel hem toplumsal açıdan çağının problemlerinden çok uzaklaşmadan ele almış ve bunu kendisine bir görev bilmıştır. Böylelikle güncel olandan kopmayan ve güncel olanın farkında olan çocukların aynı zamanda bireysel gelişimlerine de katkı sağlayacak mesajlara yer vermiştir.

Zarifoğlu'nun çocuk anlatılarına yönelmesinde arkadaş tavsiyesi, çocuk edebiyatını rahatlıkla kalem oynatacağı bir alan olarak görmesi, kendini denemek istemesi ve çocukların yetiştirilmesinde çocuk edebiyatının önemini keşfetmesi etkili olmuştur. Bunların yanı sıra yetişkinlerin dünyasından kaçma isteği ve hayata çocuk masumiyetiyle bakma arzusunun da bu alana yönelmesinde etkili olduğunu şu sözlerinden anlıyoruz:

Çocuklarla bu şekilde dostluk, aslında bir kaçıştı benim için. Sanırım realite, iş hayatındaki, daha çok da politik hayattaki acılıklar, acımasızlıklar, bağnazlıklar, iş hayatındaki yolsuzluklar, şunlardan bunlardan hep çok ürktüm (63).

Çocuklarla kolaylıkla sohbet ortamı oluşturabilen Zarifoğlu için çocuklara özel eserler üretmek rahatlatıcı bir etkiye sahiptir.

Çocukları nasıl desem, taa çocukluğumdan beri severim ben. Hile hurda, yalan dolan çok mu tedirgin ederdi beni? Başka bir sebebi mi vardı? Çocukların

saf ve günahsız hallerine hayranlık duyardım. Toplardım çocukları başıma ve onlara o anda imal edilmiş dünyanın en aktüel masallarını anlatırdım. Hele kahramanlarını da orada bulunan çocuklardan seçer ve onların özelliklerini kullanırsanız çok ilginç olur. Hem onlar için, hem de anlatan için (63).

Çocuk okura değer veren yazar, yetişkinlerin dünyasındaki hırs ve huzursuzluğun yarattığı atmosferden çocuklar için yazarken uzaklaştığını şöyle ifade etmiştir:

Çocuklara yazmanın, yazmak dediğimiz dehşetli olayı kolaylaştıran bir yanı var. Acılarını azaltıyor yazarın. Yazar kendini biraz daha rahat hissediyor. Çocukların safiyeti ve günahsızlıklarından gelen bir rahatlık bu. Belki de büyüklerin çekişmelerle dolu dünyasından bir kaçış (93).

Başlangıçta çocuk edebiyatı alanına ilgi duymayan hatta ilgilenenleri yetişkinlerin dünyasından kaçmakla değerlendiren Zarifoğlu için (103) kendini denemek amaçlı başladığı (89) çocuk edebiyatı artık sığınacak bir alan olmuştur. Çocukların yorumlarında sözü döndürüp dolaştırmadan birkaç cümle ile ifade edebilmesi, eleştirilerine katlanmanın daha kolay olması ve olağanüstülükleri hemen kabul etmesi (93) gibi özellikleri Zarifoğlu'nun çocuklar için yazma fikrini etkilemiştir.

Çocuklar için yazarken bir tür çocuk safiyetine bürünen, çocukluğu giyinen yazarın karşısında gelecekte her şeyi yaşamaya hakkı olan ilerin büyükleri vardır ve Zarifoğlu onların büyük hallerine seslenmektedir. Yazar, bu yüzden çocuklar için yazdığı eserlerinin aynı zamanda büyükler için de görünür olduğuna vurgu yapmıştır (89). Zarifoğlu, eserlerinin gizliden gizliye yetişkinlere de hitap etmesinde bir sakınca görmemiş, hatta bu bakımdan eserlerini her sınıftan okuyucusu bulunan Dostoyevski'nin kitaplarına benzetmiştir. Eserlerini ilkökul öğrencilerinin, sırf olayın sürükleyişi ile okuduklarına şahit olan Zarifoğlu, aynı eserlerde yetişkinlerin emperyalizm, süper güçler, çağdaş dünyanın siyasî hareketleri hatta anarşi ve yorumu gibi motifler bulmalarını eserlerinin çifte başarısı olarak görmüştür (89-90).

Çocuk edebiyatına bir dost vesilesiyle başladığını ancak zaten hâlihazırda masalları olduğunu belirten Zarifoğlu, çocuklarla karşılıklı soru-cevap şeklinde kurulmuş masallar birikimine sahiptir. Sözü edilen birikim kâğıt üzerine yazılmış anlatılar halinde değildir (57- 58). Anlattığı ancak unutmadığı masalları hakkında bir röportajında " O masalları yazıyor muydunuz" sorusu üzerine "Hayır. Sadece bir birikim yaptım. Unutup gidiyordum. Öyle masalla başka şey arası. Çağdaş masallar, oyunlar..." (58) şeklinde cevap vermiştir. Arkadaşının bir yayınevinden çocuk kitapları serisi çıkartacaklarını, masal yazarsa kendisini de bu seriye dâhil etmek istediklerini söylemesi üzerine zihninde çocuklara anlattığı masallardan ve çocuklarla yapılan hoş sohbetlerden oluşan birikim, kâğıda dökülmüş ve kalem oynatabileceği yeni bir alana aralanan kapı olmuştur.

Zarifoğlu'nun çocuk eserlerinden Ağaç Okul ve Gülücük şiirlerden; Radyo Oyunları çocuklar için hazırlanmış radyo tiyatrosu metinlerinden; Serçekuş,

Moturlukuş, Ağačkakanlar, Katıraslan, Yürekdede ile Padişah, Küçük Şehzade ve Kuşların Dili ise anlatılardan oluşmaktadır. Yazarın çocuk anlatılarının türü çoğunlukla modern sanat masalları içerisinde ele alınmaktadır. Ancak anlatıların türü konusunda belirsizlik söz konusudur. Pulat'a göre "Zarifoğlu'nun çocuk kitaplarının her biri kendi içinde bir türdür ve bu eserler birbirinin bir devamı veya benzeri değildir. Zarifoğlu her eserinde farklı bir konuyu yine farklı bir üslup ve anlayışla yazmıştır. Zaten bu eserlerin bütünü de orijinaldir ve herhangi bir eserin taklidi veya takipçisi değildir" (Pulat 380). Zarifoğlu'nun kendisi de çocuk eserlerinin türü konusunda farklı görüşler ortaya koymuştur. Kimi eserini roman olarak başlayıp çocuklara göre şekillendirdiğini, kimisini ise çocuk eseri olarak başlayıp tüm yaş gruplarına hitap edecek yöne evirdiğini belirtmiştir. Çocuklara yazdığı anlatılar için "Bunlar, kısaca söylersek masal özellikleri olan romanlar veya roman özellikleri olan masallar" (60) dır ifadesini kullanmıştır. Kendisine sorulan 'çocuk anlatılarının tür olarak masal mı yoksa roman mı' sorusuna verdiği cevap ise şöyle olmuştur:

...Çocuklar için diye başlandı. İki Serçekuş'tu. Belli bir yaş için, o yaşın standardına göre yazıldığını söyleyemem. Yazarken Serçekuş'u bir çocuk gibi düşündürmeye çalıştım galiba. Etrafına bir çocuk gibi baktırmaya çalıştım. O da baktı. Ama bazen sekiz yaşındaki bir çocuk oldu, bazen on dört. ... bazen de 35-40, hatta 60 yaşındaki bir yetişkin olarak bakıyordu. Kitaba daha başlarken çocuk kitabı adını verdiğimiz için, öyle de yayınladığımız için, bu kitap biraz da 35-40 yaşındaki çocuklar içindir gibi bir espiyle özetlenir gibi oldu (58-59).

Zarifoğlu için yazdıklarının türünden ziyade önemli olan, eserlerinde estetik zevkten uzaklaşmadan çocuklara yaşanabilir bir dünya için mesajlar vermektir. Hilmi Uçan'a göre "masal çocuksu duyarlılığı en iyi yansıtan türdür, diğer türlere göre pedagojik yanı daha güçlüdür" (Uçan 368). Zarifoğlu, bu sebeple çocuk edebiyatı anlatılarının içerisine gizlediği mesajları modern masal ve fabl türünün özelliklerinden faydalanarak kurgulamıştır. Vural Kaya'ya göre Zarifoğlu fabl türünün geçmişini de şimdiki halini de bir kalemde eritebilmiştir, onun masallarında hayvanların diyalog biçimleri hem geleneksel takhiye unsurlarımızla hem de modern fabl türündeki yapıyla akrabadır (Kaya 16). Geleceğin yetişkinleri olacak çocukların ruhunda bazı duyguları olgunlaştırmak isteyen Zarifoğlu fabl ve masal türünü bilerek seçmiştir. Masallarındaki kahramanların deneyimleri modern dünyaya uygun bir şekilde tasarlanmıştır. Zarifoğlu, başlangıçta temkinli yaklaştığı çocuk edebiyatı alanında masal türünü neden özellikle seçtiğini ise şöyle açıklamıştır.

Biliyorsunuz çeşitli alanlarda kalem oynatan biriyim. Gerçekten yeni bir alan arayışı sonucu oldu masalı seçmem. Masalın tabiiliği, yumuşaklığı içinde daha kolaylıkla kalem oynatabiliyorsunuz. Yazarlık bir militanlıktır. Zira savunduğunuz, inandığınız bir düşünce var. İster istemez o düşüncenin emrindediniz. Bahanesi ne olursa olsun, masala başlayışımı daha rahatlıkla,

hem nalına hem mihına diyerek, kılıç sallayabilmekte bulunduğumu söyleyebilirim (125).

Yazar, çocukların içinde bulunduğu çağın sorunlarına bir bakış açısı geliştirebilmeleri için Katıraslan, Ağaçkakanlar ve Motorluluk modern masallarını kaleme almıştır. Cahit Zarifoğlu'nun modern masal alanında kalem oynatma tercihi rastgele değil bilinçli yapılmış bir tercihtir. Bu durumu "bilinçli olarak tercih ettiği gibi masallarını da bilinçli olarak alegorik bir kurguya" (Şirin, Güneşe Yol Yapan Çocuk 98) büründürmüştür. Modern masal türü ile yazar, çocukları, fantastik bir kurgu ve alegorik anlatımla masalın içine çekebilmektedir. Zarifoğlu'nun çocuk eserlerinde kullandığı anlatım tarzı ve kurguladığı fantastik dünya çocuklar tarafından ilgi görmüştür. Ruhi Şirin'e göre "Fantastik kurgu ve alegorik anlatım yetişkin kadar çocuğun da ilgisini çeker ve çocuklarca bu kitapların okunmasında türün ve anlatımın payı çok büyüktür. Bu ise, Zarifoğlu'nun, çocuğun hayal gücünü harekete geçirmeyi tercih ettiğinin göstergesidir" (98-99). Ruhi Şirin, Zarifoğlu'nun çocuk kitaplarının çocuklar tarafından ilgiyle okunmasının ana nedenini yazarın "anlatıcı tonunu" iyi ayarlamış olmasıyla ilişkilendirmiştir. "Anlatımdaki bu yalın tonlama ve biçem ile çocuğu anlatımın içine çeken Zarifoğlu'nun 'çocuk gerçekliğini' yansıtmada, Şiir-masal- fabl- fantastik, edebiyat-radyo oyunu türlerinin zengin anlatım imkânlarını seçmiş olması çocuk okurun kitaplarıyla buluşmasını sağlamıştır" (61).

Fantastik kurguyla doğaçlanan masallar yazarın kendisinin de dediği gibi onun için rahatlıkla kalem oynatacağı bir alan olmuştur. Zarifoğlu, anlatımındaki alegori ve kurgusundaki fantastik öğeler sayesinde, hayal gücüyle beslenmiş kahramanlar ve olaylarla çocuk okurun ilgisini çekmek istemiştir. Hayali mekânlarda, belirsiz bir zaman diliminde yaşanan olaylar çocuk okurun dünyasında oluşturduğu çağrışımlarla farklı bakış açıları geliştirmesinde etkili rol oynayabilir. Dilidüzgün'e göre çocuk kitaplarında çokça faydalanılan düşsel imgeler, "fantastik öğeler her zaman gerçek dünyaya köprüler kurularak verilir" (Dilidüzgün 39). Böylelikle çocuğun içinde bulunduğu gerçek dünya ile anlatıda karşısına çıkan olağanüstü atmosfer arasında ilişki kurması sağlanmış olur. Çocuk okur, karşısına çıkan olağanüstüklere tam anlamıyla inanmasa da hayal gücünü kullanmasıyla birlikte inanmış gibi hissederek, gerçek dünyada karşılaşılabileceği olay ya da durumlar hakkında fikir sahibi olabilir.

Zarifoğlu'nun çocuk anlatılarında gerçek dünya hakkında verilen mesajlar birebir uyarı ya da öğüt şeklinde karşımıza çıkmamaktadır. Çocuk okura bunlar hissettirilmekte, çocuk okur Őaşırtılarak ya da düşündürülerek anlatılmak istenen mesaj fark ettirilmeden verilmektedir. Hüseyin Nebi Sağman'a göre Zarifoğlu'nun çocuk anlatılarında çocuğa geniş bir hayal atmosferi sağlamak için yaptığı şey eserlerinde verilen mesaja çerçeve çizmemesidir. Böylelikle yazar, çocuğa geniş bir hayal atmosferi sağlamış olur (Sağman 354). Zarifoğlu'nun

bu durumun üstesinden gelebilmiş olmasını Ruhi Şirin, Zarifoğlu'nun çocuk eserlerinde poetik dili tercih etmesine bağlamış ve poetik dili kullanan yazarların çocuklara yol göstermediğini, buna karşılık olması gerekenin, çocuklara sezdirilmesi yoluyla verildiğini belirtmiştir (Şirin, Güneşe Yol Yapan Çocuk 98-99). Ruhi Şirin, fantastik yönüyle Zarifoğlu'nu Pinokyo yazarı Callodi'yle olduğu kadar masal edebiyatçısı Behrengi'yle akraba bir yazar olarak nitelemiştir (97). Mustafa Aldı da Zarifoğlu'nun masallarının güncelin etkilerini görmemize olanak sağlaması bakımından politik masal ustalarından Samed Behrengi'yi anımsattığını belirtmiştir (Aldı 360).

Modern Türk şiirinde kendisine özel bir yer edinen Zarifoğlu'nun şiirsel üslubunun çocuk edebiyatı eserlerine yansımış olması, eserlerinin aynı zamanda yetişkinlere de hitap etmesinde etkili olduğunu söylemek mümkündür. Poetik dil kullanımı dolayısıyla Zarifoğlu okuru ister çocuk ister yetişkin olsun eserlerinde sezdirilen mesajları anlamlandırabilmek için, anlatıdan kopmadan, odaklı ve dikkatli bir okuma gerçekleştirmesi gerekmektedir. İçinde barındırdıkları fabl özellikleriyle çocukların ilgisini çeken Kuşların Dili, Serçekuş, Motorlukuş, Ağaçkakanlar, Katıraslan eserleri üsluplarındaki poetik dil ve içerdiği mesajlar dolayısıyla yetişkinlere de seslenebilmektedir. Bu bağlamda Zarifoğlu'nun "çocuklarca anlaşılmayı arzu etse de, poetik çocuk dili ile yetişkinlere daha yakın duran bir çocuk yazarı" (Şirin, Güneşe Yol Yapan Çocuk 97) olduğuna vurgu yapmak yanlış olmayacaktır. Zarifoğlu'nun eserlerini çocuk yaşlarına göre gruplandırarak yazmamış olmasından dolayı eserlerin hitap ettiği yaş grubu kesin çizgilerle belirlenememektedir. Zarifoğlu bu durumu, tam anlamıyla gerçek ve klasik anlamda çocuk edebiyatı yazarı olmamasına bağlamaktadır (Zarifoğlu 128).

Zarifoğlu'nun çocuk eserleri, yetişkinler için yazdığı şiirlerinde olduğu gibi bir geleneğin devamı değil, var olan klasik masal ya da hikâye anlayışının modern dokunuşlarla şekillendirilmiş halidir. Çocuk eserlerinde devler, büyücüler, cadılar, cinler gibi olağanüstü varlıklardan ziyade hayvan kahramanlara sıklıkla yer vermiş, onlara olağanüstü özellikler nitelemiş ve insanlar gibi düşündürmüştür. Zarifoğlu'nun çocuk anlatılarında karşımıza çıkan olağanüstülüklerin ve fantastik öğelerin amaçlarında biri de Zühtü Bayar'ın fantastiğin işlevini kullanan yazarlarla ilgili vurguladığı gibi "aksiyomlarına bilimsel ve mantiki kanıtlar getirmekten çok, fantastik bir atmosfer, bir hava yaratarak okuru düşler dünyasına itikleyebimektir" (Bayar 34). Zarifoğlu, çocuğu eğitmede modern masalı bir aracı olarak görmüştür. Bu sebeple çocuğun ilgisini çekebilme ve anlatılarının sürükleyici olması için çocukların sınırsız hayal gücünden faydalanmıştır.

Cahit Zarifoğlu'nun maceraperest ruhu, çocukluk anıları, olayları şair tabiatında farklı yorumlaması, etrafına çocuksu bir duyarlılıkla yaklaşması çocuk edebiyatı ürünlerine yansımıştır. Böylelikle yazarın modern masallarındaki kahramanlar,

yaşananlara çocuk gözöyle bakabilmiş, olayları farklı duyumsayabilmiştir. Zarifoğlu, çocuk anlatılarında kendi toplumunun sosyo-költürel özelliklerinden beslenmiştir. Toplumuna yabancılaşan ve eksik Batılılaşan bireyler, hayata merhamet ve sevgiyle bakan yaşlılar, hayatı anlamlandırmaya çalışan gençler, adaletli öлке yönetimini küçüklükten öğrenmeye başlayan çocuklar anlatılarda toplumun gelenek ve göreneklerinin dinamiklerinden yola çıkılarak kurgulanmıştır.

Zarifoğlu'nun şiirinde görölen bireysellikten toplumsallaşmaya doğru yönelim çocuk kitaplarına da yansımıştır. Ağaçkakanlar, Yörek Dede ile Padişah, Serçekuş, Kuşların Dili ve Küçük Şehzade bireyin içinde yaşadığı duyguları anlamlandırma, varoluşuna bir mana arama, kaderi sorgulama gibi bireysel konulara dikkat çekerken, Katıraslan, Moturlukuş daha çok yetişkinlere hitap eden toplumsal içerikli eleştirileri içerisinde barındırmaktadır. *Ağaç Okul* şiir kitabı ise politik içerikli, Afganistan temalı şiirlerden oluşmaktadır. Çocuğa görelik açısından diğer eserleriyle karşılaştırıldığında Radyo Oyunları ve Gülcük çocuk şiir kitabı dili ve temaları bakımından yazarın çocuklar için en uygun eserleri olduğunu söylemek mümkündür.

Şair kimliğini çocuk edebiyatı ürünleri içerisinde de serpiştiren Cahit Zarifoğlu, ortaya koyduğu eserleriyle çocuk edebiyatı alanında adından söz ettirmeyi başarmıştır. Çocuklardan aldığı ilham ve hayal gücü sayesinde eserlerinde kendini sınırlanmamış birçok konuda taklitten uzak, farklı üslup tarzıyla çeşitli yaş gruplarına hitap edebilen orijinal eserler kaleme almıştır. Çağın sorunlarını düşündüren, sorgulatan olaylar, verilen mesajlar yetişkinlere yeni bakış açıları kazandırırken; anlatılarda yer alan hayali kahramanlar ve mekânlar çocukların ilgisini çekmiş, keyif ve heyecan içerisinde okumasına fırsat vermiştir.

Küçük Şehzade Serisinin Üç Yeni Anlatısı

Cahit Zarifoğlu, çalışmaya konu olan Küçük Şehzade eserinde, iyi huylu olduğu kadar aceleci ve inatçı olan Őehzadenin başından geçen olayları merhamet, hoşgörü, sorumluluk, azim, adalet gibi temalar etrafında işlemiştir.

1984 yılında Maver'a'nın 86. sayısı olarak basılan dergide yer alan Şehzade anlatısı, Şehzade masalları serisinin ilk metnidir. Aynı yıl içerisinde seri; 87, 88, 89, 90 ve birleştirilmiş sayı olarak yayınlanan 92-93-94-95 numaralı Tasavvuf Özel Sayısı'na kadar devam etmiştir. Küçük Şehzade'nin yaşadığı olaylar toplamda altı anlatı olarak karşımıza çıkmaktadır. Maver'a dergisinde kronolojik sırayla Şehzade, Nöbetçi, Kamış Kalem, Kırk Kapılı Bin Hazine, İki Kız Kardeşin Ricası ve Küçük Şehzade yayınlanmıştır. Ancak 1987 yılında Akabe Yayınları tarafından ilk basımı yapılan *Küçük Şehzade* eserinde serinin tamamına rastlanılmamaktadır. Yaptığımız araştırma sonucunda eserin içerisinde yer almayan, dergi sayfaları arasında kalmış üç metne daha tesadüf edilmiştir. Kamış Kalem, İki Kız Kardeşin Ricası, Küçük Şehzade anlatıları, eserin 1987 ve

günümüze kadar olan basımlarında yer almamaktadır. Serinin ilk masalı olan Şehzade ise kitap versiyonunda Şehzade Yazı Yazıyor başlığı ile içerikten yola çıkılarak yeniden şekillendirilmiş ve bu haliyle basılmaya devam edilmiştir. Küçük Şehzade çocuk kitabının içerisinde Şehzade masallarından hariç Padişah ile Bir Veli, Fitnecinin Çabuk Gelir Kötü Sonu adlı anlatılar bulunmaktadır. Ancak bu anlatılar Şehzade masallarıyla hiçbir şekilde ilişkilendirilemez. Küçük Şehzade eserinde 5 anlatı bulunmaktadır bunlardan Şehzade Yazı Yazıyor, Nöbetçi, Kırk Kapılı Bin Hazine Şehzade masalları serisinin ilk üç masalıdır. Küçük Şehzade eserinde yer alan Şehzade Yazı Yazıyor, Nöbetçi, Kırk Kapılı Bin Hazine ve eserde yer almayan Kamış Kalem, İki Kız Kardeşin Ricası, Küçük Şehzade anlatılarını genel bir bakışla ele alacağız.

Mavera dergisinde Şehzade (Şehzade Yazı Yazıyor) ve Kamış Kalem dışındaki serinin diğer anlatıları masal üst başlığı altında verilmiştir. Şehzade ve Kamış Kalem metinlerinin türlerini belirten bir başlık bulunmamaktadır. Şehzade anlatısının başında geleneksel masalarda bulunan, giriş formeli olarak nitelendirilen "Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde, kalbur saman içinde..." ifadesi anlatının bir üst başlığı bulunmasa da masal özelliklerini içerisinde barındırdığını göstermektedir. Kamış Kalem anlatısında ise herhangi bir üst başlığa veya giriş formeline rastlanılmamaktadır. Ancak anlatıda okuyucunun dikkatini çekmek için masalların ortasında yer alan geçiş formellerine rastlamak mümkündür. "Pes böyle diye diye, sözün doğrusunu şu yana, eğrisini ise bu yana koyup başımızı Küçük Şehzade'den tarafa çevirdik" (Zarifoğlu, Küçük Şehzade 8) ifadesi gibi benzeri geçiş formelleri ya da bir kamışın kalem haliyle dile gelmesi, şarkı söylemesi gibi olağanüstü durumlar bu anlatının da masal nitelikleri taşıdığını göstermektedir.

Cahit Zarifoğlu'nun Şehzade masalları serisinin içeriği ve yapı özellikleri dikkate alındığında anlatıların modern masal özellikleri taşıdığı gözlemlenmektedir. Küçük Şehzade masalları geleneksel masal özelliklerini içerisinde barındırır da Şirin'e göre bu masallar geleneksel masalın ontolojik örgüsünden uzak, yeni modern masalardır" (Şirin, Yetişkinlerin Çocuk Yazarı Olmak 161). Küçük Şehzade masalları Mavera dergisindeki kronolojik sırasına göre şu şekildedir:

1. Şehzade

Küçük Şehzade masallarından ilki olan Şehzade olayın geçtiği mekân ve zaman bakımından olağanüstülükleri içerisinde çok barındırmamaktadır. Türk masallarının en yaygın teması olan masal kahramanının bir emel uğruna sabretmesi ve sınanması Şehzade masalının da temasını oluşturmuştur (Kuzu 90). Babasının sahip olduğu maldan, mülkten ve zenginlikten çok memnun olan Küçük Şehzade Süleyman, hat sanatı ustalarından Mahmut Efendi'den hat yazısı dersleri almaktadır. Odasındaki rahlesinin üstünde Mısır'dan gelen nohut renkli, nohudi kâğıtlar bulunmaktadır. Küçük Şehzade bu kâğıtlardan birine

kendi ismini yazmaya karar verir.

"Ne de güzel yazıyorum Allah'ın izniyle. Oh, oh, bu gidişle hocam Mahmut Efendi'yi de gerilerde bırakacağa benziyorum" (Zarifoğlu, Küçük Şehzade 12), "Şu kâğıt ve kamışlara, hokkaya kim olduğumu göstereceğim" (Zarifoğlu 24).

Adı 'Süleyman'ı ustası Mahmut Efendi'yi geride bırakacak kadar güzel yazdığını düşünür ve kâğıtın altına imzası olarak ismini özenle ekler, kâğıtı kurutur ve yuvarladığı gibi koltuğunun altına alır. Sarayın içerisinde yıldırım gibi koşarak babasına göstermeye gider. Ancak kapıdaki nöbetçi içeride toplantı olması dolayısıyla Küçük Şehzade'nin babasının odasına girmesine izin vermez. Şehzade, koltuğunun altındaki kâğıtı kapıdaki nöbetçiye gösterir ancak nöbetçi gülmeye başlar. Ne olduğunu anlayamayan Şehzade, isminin yazılı olduğu kâğıtı baktığında mürekkebin dağıldığını görür ve çok üzülür. Aynı koridorları bu sefer daha hızlı koşarak odasına döner. Babasının iyi ki toplantıda olduğunu, bu başarısızlığı görmediğine sevinir.

"-Yine talihim varmış dedi, ya dn babam bir de adımı görseydi. Ya hele bir de hocam Mahmut Efendi yazdığım bir Őeye imzama attığımı görseydi, nice olurdu, ben ne yapardım" (Zarifoğlu 22).

Üzüntüsünden günlerce odasından çıkmayarak, vazgeçmeden, hırsla, defalarca Süleyman yazmaya çalışır. Ancak bir türlü ilk yaptığı güzellikte, tatmin olacak Şekilde adını tekrar yazmayı başaramaz. Sarayda yaşayan herkes Şehzade'nin odasından hiç çıkmadığını konuşmaya başlar. Bunu duyan nöbetçi, Şehzade'yi odasında ziyaret eder ve ustasından izin almadan yazısının altına kendi imzasını atmasından dolayı bunları yaşadığını anlatır. Küçük Şehzade yaptığının pişman olur. Babası ve hocasının bu durumu görmediğinden dolayı kendini Őanslı hisseder ve gözünden yaşlar dökülür. Küçük Şehzade, nöbetçiden bundan sonra sırdaş olmasını ister.

Masalarda olağanüstü özellikleriyle kahramana yol gösteren yardımcı kahraman, bu masalda hayatın içerisinden gerçekçi bir karakterdir. Nöbetçi, Küçük Şehzade'nin hırsı ve kibrinin doğuracağı kötü olayları engellemiştir. Şehzade ise hatasından ders almış, eksikliğini kabullenmiş ve doğruya ulaşmıştır. Serinin ilk masalından Şehzade'nin henüz üç ya da beş yaşında olduğunu, nöbetçinin isminin Abdullah olduğunu, Şehzade'nin hat sanatı dersleri aldığını, inatçı, hırslı, bazen kibirli tavırlar içerisine düştüğünü, gelişmeye ve öğrenmeye açık bir karakter olduğunu öğreniyoruz. Masal Küçük Şehzade ve nöbetçi etrafında gelişmektedir. Kahramanların olağanüstü özellikleri yoktur. Mekân padişahın sarayı ve Küçük Şehzade'nin odasıdır. Masalda olayların ilerlemesi daha çok diyalog tekniği aracılığıyla sağlanmıştır. Dil anlaşılır ve günlük konuşma diline yakındır.

2. Nöbetçi

Mavera dergisinin 87. sayısında yer alan Nöbetçi başlıklı masal serinin ikinci

masalıdır. Kitap halinde basılan Küçük Şehzade eserinde ise bu masal üçüncü metin olarak yer almaktadır. Masal Küçük Şehzade Süleyman'ın düşünceli bir hâl içerisindeyken bir anda sarayın koridorlarında hızlıca koşarak babasının yanına gitmesiyle başlar ve nöbetçinin izin vermeyişiyse biter. Küçük Şehzade masal boyunca sarayda neden çok fazla nöbetçi bulunduğunu, babasının odasına neden her istediğı zaman giremediğini anlamlandırmaya çalışır. Bu konu hakkında nöbetçiye çeşitli sorular sorar. Nöbetçi masalında Şehzade'nin, nöbetçiye "seni geçen masaldan tanıyorum, bu sebeple önce senin fikrini almak istedim" (Zarifoğlu, Küçük Şehzade 51) ifadesi, nöbetçinin Şehzade'ye "Babanı mı görmek istiyorsun yine? (50) tepkisi, "Yeni bir çalışman falan var mı hat üzerine?" (52) soruları yaşananların aynı kahramanlar etrafında şekillendiğini, Nöbetçi masalının birinci masalın devamı niteliğinde olduğunu göstermektedir. Nöbetçi masalında Küçük Şehzade, saraydaki babasının konumunu, padişah ve kadı arasındaki farkı, padişahın odasının kapısında sürekli neden bir nöbetçinin beklediğini, devlet işlerinin nasıl yürütülmesi gerektiğini anlamlandırmaya çalışmaktadır. Şehzade ilk masalarda asi, inatçı, aceleci, bazen şımarık haller içerisindeyken, zamanla sarayda olup biteni sorgulaması ve algılayabilmesi sayesinde serinin diğer masalarında daha olgun tavırlar sergilerken karşımıza çıkacaktır. Masalda mekân sarayın koridorları ve padişahın odasının önüdür, kahramanlar nöbetçi ve Küçük Şehzade Süleyman'dır. Vaka nöbetçi ve Küçük Şehzade'nin diyaloglarıyla ilerlemektedir. Kısa cümlelerden oluşan masalın dili sadedir.

3. Kamış Kalem

Dergi sayfaları arasında kalan, masalların kitaplaşmış halinin içerisinde yer almayan, kısa ve anlaşılır bir anlatı olan Kamış Kalem serinin üçüncü masalıdır. Küçük Şehzade, dostu olduğunu düşündüğü, hat yazarken kullandığı kamıştan kalemle sohbet etmektedir. Birinci masalda üç ya da beş olarak verilen Şehzade'nin yaşı bu masalda üç olarak vurgulanmıştır. Şehzade, dostu olan Kamış Kalem'den ona uyku şarkısı söylemesini ister. Sadece şarkı dinlemek istediğini, yapmak zorunda olduğu bir ton ödevi olduğunu vurgulayan Şehzade'ye Kamış Kalem, uyku şarkısı mırıldanır. Şarkı söylemekten yorulan kalem çok susuz ve aç kaldığını söyler. Şehzade, kalemin tam olarak ne anlatmak istediğini anlayamaz. Kamış Kalem ise hokkadaki mürekkebin onun yemeğı ve suyu olduğunu anlatır. Yavaş yavaş mürekkebinin kalemine çeken Şehzade, parmaklarıyla kavrayıp, güzelce kucakladığı Kamış Kalem'le Vav'lar, Lam-Elif'ler çizer. Bu sırada Kamış Kalem ise sazlıklardan esen rüzgârların şarkısını söylemeye başlar. Masal çalışkanlık, sorumluluk bilincine sahip olma, ilim ve öğrenme arzusu temaları etrafında şekillenmiştir. Masal kamıştan bir kalem ile Küçük Şehzade'nin sohbetinden oluşmaktadır. Kısa bir masal olan Kamış Kalem anlatısı diyaloglardan oluşmuştur. Olay Şehzade'nin odasında geçmektedir. Kamıştan kalemin dile gelip Şehzade'yle konuşabilmesi eşyanın

tabiatına uymamaktadır. Bu durumdan yola çıkarak masalda olağanüstünlüklere yer verilmiştir demek yanlış olmayacaktır. Nöbetçi Abdullah bu masalda karşımıza çıkmamaktadır.

4. Kırk Kapılı Bin Hazine

Kırk Kapılı Bin Hazine, serinin Maveria dergisine göre dördüncü, kitaba göre ikinci masalıdır. Masal, Küçük Şehzade'nin rüyasında bir çoban köpeği görmesiyle başlar. Gününü nasıl geçireceğinin planını önceden yapan Şehzade, dadısına rüyasını yorumlatmak ister ancak dadısına kızan Şehzade yine babasının odasına gitmek üzere odasından bir hışımla çıkar. Odaya yaklaştığı sırada sarayın bahçesindeki avlu dikkatini çeker ve izlemeye koyulur. Avluda hayvanların sırtındaki yükler, altınlar, elmaslar kantarla tartılmaktadır. Bunu gören Şehzade heyecan içerisinde babasının yanına varıp bunların nereden geldiğini, haram lokma yiyip yemediğini sormak ister. Nöbetçi daha önce olduğu gibi Şehzade'nin odaya girmesine yine izin vermez ve ne olduğunu, bu haline neyin sebep olduğunu öğrenmek ister. Avludaki hayvanların sırtında bulunan altınların, elmasların nereden geldiğini ve nereye gittiğini öğrenmek istediğini söylemesi üzerine nöbetçi içerisinde bir giriş kapısının ve kırk bin çıkış kapısının olduğu bir hazineye gittiğini anlatır. Tam olarak anlamayan Şehzade'ye bazen bir yetime, bazen bir memura, bazen yol parası kalmayan bir kişiye harcandığını, türlü çıkış yolları olduğunu söylemesi üzerine Şehzade'nin yüreği titrer. Gün içerisinde planladığı şeyleri yapamayan Şehzade her şeyi planlayanın Allah olduğunu idrak eder. Sorgulayan, merak duyan Şehzade geleceğin yöneticisi olarak devlet ahlakı ve adaletli yönetimi, toplumsal yaşam kültürünün dinamiklerini kıvrak zekâsı sayesinde hemen kavramaktadır. Yöneticilerin halkına karşı eşitlikçi, yardımsever ve hoşgörölü, kibirden uzak anlayış içerisinde olması gerektiği masalda vurgulanmıştır. Masalda Küçük Şehzade, nöbetçi ve dadı yer almaktadır. Sarayın koridorları ve bahçesi, Őehzadenin odası ve padişahın odasının önü masalda geçen mekânlardır. Masalda iç monolog ve diyalog tekniği kullanılmıştır.

5. İki Kız Kardeşin Ricası

İki Kız Kardeşin Ricası masalı Maveria dergisinin 90. sayısında yayınlanmıştır. Serinin kitaplaşmış halinde yer almamaktadır. Masal Şehzade'nin uyanmasıyla başlamaktadır. Hat derslerinin yanında, Kur'an-ı Kerim, Arapça, Farsça, kelam, güzel söz ve edebiyat dersleri almaya başlayan Şehzade beş yaşına gelmiştir. Adına ülkenin dört bir yanından dilekçeler, mektuplar gelmeye başlamıştır. Bir sabah mektupların arasında bez parçası içerisine, beceriksizce sarılmış, mühürsüz bir mektup Küçük Şehzade'nin ilgisini çeker. Şehzade bu mektubun dertli biri tarafından yazılmış olduğunu düşünür ve merhametle mektubu öpüp, yavaşça açar. Mektupta Şehzade, yüzü güzel, kaşları gür, aklı sağlam, kalbi metin, düşmanları tir tir titretecek, henüz sakalları olmayan, dostlarının onunla

mesut olduğu bir karakter olarak tasvir edilmiştir. Şahren ve Nimet isimli iki kız kardeş kendilerinden yaşça küçük Şehzade'den, kendileri için büyük ama Şehzade için küçük olacak bir ricada bulunmuşlardır. Şehzade'den iki bilezik istemişlerdir. Şehzade bu mektup karşısında oldukça duygulanmış gözünden yaş akmıştır.

Masalda ilme verilen önem Küçük Şehzade etrafında okuyucuya ulaşmıştır. İlk masalda tevazudan uzak haller içerisinde olan Şehzade aldığı ilmî eğitimler sayesinde gittikçe olgunlaşmış, merakını olumlu yönde kullanmayı başarmış, iletişim becerileri kazanmış, merhamet sahibi bir yönetici olacak şekilde yetişmeye başlamıştır. Masal iki sayfadan oluşmaktadır. Masalda mekân Küçük Şehzade'nin odasıdır. Masal adı geçen kişiler Şahren, Nimet ve Şehzade'dir.

6. Küçük Şehzade

Altıncı ve serisinin son masalı Küçük Şehzade adlı masal Şehzade Süleyman'ın odasındaki balkona konan kuşun Şehzade'de uyandırdığı hislerle başlar. Şehzade doğadaki her şeyin bir şekilde insanlara seslendiğini düşünür. Verilen ödevlerin, yapılan duaların, yenen yemeklerin aracılığıyla sayısız çağırmanın insana seslendiğini fark eder. Derin düşünceler içerisinde kalan Şehzade hayal kurmaya başlar. Babasının elinde içi süt dolu bir tasla kardeşlerinin yanına geldiğini, kardeşlerin divanlarda uyuduğunu ancak bir kardeşinin uyumadan babasını beklediğini farz eder. Böyle bir durumda uyumayan kardeş, babasına ben seni bekledim, uyumadım derse babası elindeki süt dolu tası uyuyan çocuklarından birini kaldırıp ona verir miydi diye sorgulamaya başlar. Bunu düşünen Şehzade çok geçmeden, bir anda kendisinin gaflet uykusundayken padişahın neler dağıttığını düşünür ve yerinden fırlar. Nerede neler dağıtılıyor da, kimler el uzatmış nimetleniyor da kimlerde uykuda oyalanıyor gibi düşüncelerden kendini alamaz. Yine telaşlı telaşlı sarayın koridorlarından babasının odasına gitmek ister ve kapıda her zamanki gibi nöbetçi Abdullah'ı görür. Nöbetçi odada ricacıların olduğunu ve içeri girmeyeceğini söylemesi üzerine aklını kurcalayan 'süt dolu tası padişah kime verirdi' sorusunu nöbetçi Abdullah'a sorar. Nöbetçi sorudan ziyade kendi içinde bulunduğu zor durumu anlatmaya başlar ve gün boyu kimseyle konuşmadığını, sadece vezirleri selamladığını, onları selamlarken pençesini göğsüne vurmak zorunda olduğunu anlatmaya başlar. O eli süt dolu tası tutan elin iki adım ötesinde olduğunu söyler. O sırada içeriden ayak sesleri gelir ve bir anda kapı açılır, ilk defa içeriye görme fırsatı yakalayan Şehzade odanın içini gizlice seyretmeye koyulur. Yüzleri pancar gibi kızarmış kişiler hiç selam vermeden çıkmaya başlar. Nöbetçi, Şehzade'ye kolay mı padişahın huzurunda bulunmak sözleriyle yüzlerinin neden kızardığına bir gönderme yapar. Şehzade odanın içerisindeki, padişahın etrafını sarmış, iri yarı, kaftan giymiş insanları ve eli palalı celladı görür. Heyecanla nöbetçiye onların orada ne iş yaptığını sorar. Nöbetçi ise "eğer o yıkılası dediğin insanların kaftanlarının

kürlü yakasında bir bit olabilseydin, Őimdi huzurda olurdun" (Zarifoğlu, Küçük Şehzade 161) sözleriyle cevap verir. Duydukları ve gördüklerinden sonra babasının odasına girmekten vazgeçen Küçük Şehzade nöbetçiden izin alarak "gördüğüm esrarlar için kırk yıl düşünüyüm"(161) diyerek odasına gitmek ister. Nöbetçi ise "ille de bana ver demenin yolunu bulursan bana da belleteceksin" (161) diyerek Şehzade'den sırdaş olmaları konusunda söz ister.

Altıncı masalda, birinci masal ile olan göndermeler dikkat çekmektedir. Şehzade kırk yıl düşünüyüm ifadesini kullanınca nöbetçi, Şehzade'nin birinci masalda günlerce odasından çıkmadığına vurgu yaparak "...yoksa sen kırk yıl çıkmam dedin mi çıkmazsın"(161) cevabını verir. Şehzade, birinci masalda sergilediği kibirli, gururlu tavırlardan utanmış, bu durumun nöbetçiyle arasında sır kalmasını istemiş ve Şehzade ile nöbetçi sırdaş olmuşlardı. Son masalda ise Şehzade, nöbetçi ile arasında geçen diyalogun yine sır olarak kalmasını ister. Son anlatı olan Küçük Şehzade masalında ilmî eğitimle donatılan Şehzade istemenin esrarını çözmeye, anlamlandırmaya çalışacak kadar olgunlaşmıştır. Masalın kahramanları nöbetçi, ricacılar ve Şehzade'dir. Mekân padişahın odası ve odasının önüdür.

Kamış Kalem hariç Őehzade her masalda babasının odasına gitme arzusuyla hareket eder ancak diğer masalarda olduğu gibi son masalda da bu amacı bir türlü gerçekleşemez. Her defasında nöbetçiden aldığı ibretlik bir dersle odanın kapısından ayrılır. Zarifođlu'nun Őehzade masalları kendini bilme yolunda, kendisinden çevresine doğru bir arayış içerisinde olan Küçük Őehzade'nin iç dünyasına odaklanmıştır (Karali, 347). Bu masallar "küçük bir çocuğun içinde yaşadığı dünyayı, özelde sosyal çevreyi ve insani değerleri keşfedişini anlatmaktadır. Masal küçük bir çocuğun bakış açısını yansıtmaları ve iç dünyasını vermesi bakımından son derece önemlidir (Sümeýra: 2017: 387).

SONUÇ

Cahit Zarifoğlu'nun *Küçük Şehzade* çocuk kitabında bulunan Şehzade masallarının Mavera dergisi sayfa aralarında kalan parçalarıyla birlikte ele alındığında bir bütünün parçaları olduğu, seri halinde aynı kahraman etrafında devam ettiği, anlatıların altı masaldan oluştuğu tespit edilmiştir. Küçük Şehzade eserinde yer almayan Kamış Kalem, İki Kız Kardeşin Ricası, Küçük Şehzade adlı masalların ortaya çıkmasıyla Şehzade masalları tamamlanmıştır ve Cahit Zarifoğlu çocuk eserlerine bir ek olmuştur.

Modern masal niteliği taşıyan Küçük Şehzade anlatıları içerik ve üslup bakımından çocukların ilgisini çekecek şekilde kurgulanmıştır. Diyaloglardan oluşan sade dil kullanımı, kahraman sayısının az olması, anlatıları karmaşıklıktan uzaklaştırmış, akıcı hale getirmiştir. Masallar yapı ve tema özellikleri ışığında, gerçekçi masallar kategorisine dâhil edilebilecek nitelikleri içerisinde barındırdığı gözlemlenmiştir. Masallarda devler, cadılar, sihirbazlar gibi olağanüstü varlıklara

yer verilmemiş, olaylar gerçek yaşamda karşımıza çıkabilecek kahramanlar ve mekânlar etrafında gerçekleşmiştir.

Şehzade masallarında çocuklar için azimli olma, alçakgönüllülük, sabır, ahlak, adalet, devlet yönetimi ve ilim öğrenme gibi olumlu öğretiler ön plana çıkartılmıştır. Küçük Şehzade, birinci masaldan itibaren altıncı masala kadar her masalda bireysel gelişimine ve olgunlaşmasına katkı sağlayacak kazanımlar elde edeceği olaylar yaşamıştır. Tevazu sahibi olmak, devlet yönetimini iyi bilmek, sorumluluk bilincinden uzaklaşmamak, halka karşı hoşgörölü ve merhamet sahibi olmak, adaletten kopmamak Küçük Şehzade'nin kazandığı erdemler olmuştur. Bunun yanında aceleci, kibirli, inatçı, öfkeli, tembel, bencil, sabırsız, kaba olmanın olumsuz tarafları da Küçük Şehzade masallarında çocuklara gösterilmiştir. Masallarda hiçbir mesaj okura nasihat şeklinde verilmemiştir. Anlatılmak istenen durum ve verilmek istenen mesaj okuru eğlendirirken düşündürme yoluyla iletilmiştir. Küçük Şehzade, masalların tamamında sorgulayan, merak eden, ilim öğrenen bir çocuk olarak kurgulanmıştır. Küçük Şehzade deneyimlediği her olayın ardında gizli olan hikmeti kıvrak zekâsı ve nöbetçi Abdullah'ın anlattıkları dolayısıyla görmeye çalışmış, yaşananlardan ibret almış ve zaman içerisinde olgunlaşmaya başlamıştır.

Cahit Zarifoğlu, Küçük Şehzade masal serisinde kahramanını olaylara çocuk gözüyle baktırabilmiş, toplumun dinamiklerinden beslenmiştir. Osmanlı Devleti'nde şehzade eğitimi üzerinde özenle durulmuş, eğitimi tamamlayan şehzadeler 11-12 yaşlarında sancağa gönderilmiştir. Bu gelenekten yola çıkılarak kurgulanan masalarda devlet yönetimi ve toplumla iletişim çocuksu duyarlılıkla ele alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Aldı, Mustafa. "Zarif Prensın Sanat Masallarına Yolculuk." *Hece Dergisi*, c. 11, s. 126-127-128, 2017, ss. 360.
- Bayar, Zühtü. *Bilimkurgu ve Gerçeklik*. Broy Yayınevi, 2001.
- Daşcıoğlu, Yılmaz. *Kader Hep Erken Zaman Hep Geç*. Őule Yayınları, 2020.
- Dilidüzgün, Selahattin. *Çağdaş Çocuk Yazını - Yazın Eđitimine Atılan İlk Adım*. Morpa Kùltür Yayınları, 2003.
- Karali, Hasret. "Cahit Zarifoğlu ve Çocuk Edebiyatı." *Bir Dağ Nasıl Söylerse*. Editör M. Fatih Andı, Hüseyin Yorulmaz, Ketebe Yayınları, 2020.
- Kaya, Vural. *Cahit Zarifoğlu'nun Çocuk Kitaplarında Temel Değerler*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2007.
- Kuzu, Sevil. *Çağdaş Masal Örneği Olarak Cahit Zarifoğlu'nun Anlatıları*. Yüksek Lisans Tezi. Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi. 2021.
- Pulat, Ali. "Zarif oğlu ve Çocuk Edebiyatı." *Hece Dergisi*, c. 11, s. 126-127-128, 2017, ss. 380-383.
- Sağman, Hüseyin Nebi. "Cahit Zarifoğlu'nun Çocuk Hikâyelerindeki İslami Duyarlılıklar." *Bir Dağ Nasıl Söylerse*. Editör M. Fatih Andı, Hüseyin Yorulmaz, Ketebe Yayınları, 2020.
- Sümeıra, Cemile. "Zarif Masallar." *Hece Dergisi*, c. 11, s. 126-127-128, 2017, ss. 384-389.
- Şirin, Mustafa Ruhi. "Yetişkinlerin Çocuk Yazarı Olmak." *Cahit Zarifoğlu Yürek Safında Bir Şair*. Editör Âlim Kahraman, Kaknüs Yayınları, 2003.
- Şirin, Mustafa Ruhi. *Güneşe Yol Yapan Çocuk*. İz Yayıncılık, 2018.
- Uçan, Hilmi. "Cahit Zarifoğlu'nun Masallarında Büyüklere Öğütler." *Hece Dergisi*, c. 11, s. 126-127-128, 2017, ss. 367-370.
- Zarif oğlu, Cahit. *Konuşmalar*. Beyan Yayınları, 2017.
- Zarif oğlu, Cahit. *Küçük Şehzade*, Beyan Yayınları, 2022.
- Zarif oğlu, Cahit. "Şehzade." *Mavera*, c. 8, s. 86, 1984, ss. 43-47.
- Zarif oğlu, Cahit. "Kırk Kapılı Bin Hazine." *Mavera*, c. 8, s. 89, 1984, ss.37-42.
- Zarif oğlu, Cahit. "Nöbetçi." *Mavera*, c. 8, s. 87, 1984, ss.32-36.
- Zarif oğlu, Cahit. "Kamış Kalem." *Mavera*, c. 8, s. 88, 1984, ss. 29-32.
- Zarif oğlu, Cahit. "İki Kız Kardeşin Ricası." *Mavera*, c. 8, s. 90, 1984, ss. 41-42.
- Zarif oğlu, Cahit. "Küçük Şehzade." *Mavera*, c. 8, s. 92-93-94-95, 1984, ss.157-161.